

להתגברותו העל-טבעית של נחשון נשיא-יהודה על נחשולי-הים קדמה גבורתו של אבי השבט, יהודה במעשה תמר. "להודות כהוגשה כנה וטבעית כי אינו צודק, זה קשה מאד מאד, כי טבע בני-אדם לראות מעלות עצמם ולא חסרונות, ואדם החולך כנגד טבעו הרי זה כמו חוץ לדוד הטבעי". (אור יהל עמ' פ'. וע"ע "דעת-תורה" לר"י ליבוביץ בראשית עמ' רצ"ב; "שענוה-דעת" ח"ג עמ' י"ח).

כח ההודאה שיש בו בטול העמדה הראוינות מתייחס ליסוד הנפשי של הוידוי, כך נרמז ב"עולות ראייה" (ח"א עמ' א', ושם ח"ב עמ' תל"ח מקורות מהמדור, מדברי המהר"ל ומדברי "הכתב והקבלה"). ונתבאר בהרחבה ב"פחד-יצחק" (תוכנה עמ' ל"ב) ב"תוכנות נפשו של אדם שמונה היא חשאימה להיווג סמוכה על שולחן עצמה, מבלי להקט לעזרתה של הזולת, ובשעה שאדם מביע אח הכרת טובתו לחברו ונותן לו תודה, באותה שעה יש כאן הודאת בעל-דף כי בפעם הזאת אמנם לא עלתה בידו והיה עליו להשתמש בטובתו של חברו, באופן שהשורש הנפשי העמוק של כל הבעת תודה הוא מעשה ההודאה". (וע"ע תר"ש כרך ל"א עמ' ל"א, כרך ל"ו עמ' רצ"ה, ש"ג.)

למרגלות כסא המלכות רובץ החשש שוועצמה המרוכזת בידי המלך תמנע ממנו להכניע לפני סמכות גדולה הימנו בחכמה או במשקל המוסרי. כוחה של ההודאה – שבסודו היא הכרזת וידוי על הזדקנות לזולת, על האמת המצויה אצל המוכיח, על בטול העצמיות של המעשה והעושה המוטעים. מכאן אף ענין אבנו של יהודה בחושן: נופך. (במד"ד פ"ב ז' וראה תר"ש שמות פ' י"ח עמ' ק"ע. ורבינו בחיי, שצבעו ירוק ככתי "ונתנה ליהודה ע"ש שהויריקו פניו במעשה תמר ונתגבר על יצרו והודה ולא בוש". הירוקת שיסודה בהתרוקנות הפנים מצביעים, היא הביטוי להקרה, לריקנות, להתבטלות של האישיות המודה כלפי האמת. וע"ע על כח ההודאה המיוחד לשבט. שפ"א נח תרמ"ז ובי"ת-יעקב" בראשית עמ' ק', ויקרא עמ' קל"ח. ועל בחינת ההודאה בימי החנוכה ראה שפ"א בראשית 242 ש"כולין לבטל הגוף אל הארת הנשמה", ובי"דסיסי לילה" עמ' 164 "עיקר קביעת ימים האלו להודות ולהלל לשמך הגדול".

מה שמתרחש בשבת-הימים ובשבת-השנים חוזר על עצמו בשבת המקום – במקדש. (אמנם ראה שפ"א ויקרא 191: בכח שביתת ה-ז-ז-ז צריך לעורר כל הנבראים, וחובת קרקע אינה נהגת עתה, כי בזמן המקדש היו יכולין לעורר גם הדומם להעלות עד מקום השגחה שהוא בשורש כמ"ש ושבתה הארץ ממש.) כמה וכמה מחוגי הטבע לא נתקיימו במקדש דכתיב "אין כל חדש תחת השמש, ובני' כאשר היו בנימה"ק התנהגו למעלה מן הטבע שכמה ניסים קבועים נעשו בביהמ"ק (אבות פ"ה מ"ג). ונתגלה ההתחדשות בכל יום... והנה שם חנוכה על ההתחדשות... בבית עיני שחיו תחת האומות לא היתה יכולה להתגלות ההתחדשות כראוי, דהחודש זה לכה כתיב, ולכן בעת בטול מלכות יון הרשעה נתגלתה להם ההתחדשות כראוי, כאילו היתה אז חנוכה בית שני ממש, לכן נראה מנבואת זכריה דמורה של חשמונאי היתה היסוד של בנין ב"ש, והגם שהיה זמן רב אח"כ [אחרי תקופת זכריה] עם כל זה היה מעשה זה [של העצמות הלאומיות] עיקר חנוכה בית-שני, שעיקר ביהמ"ק הוא כאשר בני' נבדלים מהאומות, ואז

פרשת וישב (חנוכה)* שבתה של השביעית כחנוכה

ששת ימי מעשה בראשית קבלו את ה"מכה בפטיש" שלהם עם סיומם: "אשר ברא אלוקים לעשות" – "צוה לכל אחד ואחד שיוציא תולדתו הראוי לו מכאן ולעולם". (ו"ח י"ז, הובא בתר"ש בראשית ב' אות ס"ב וראה שם עוד בדברי המדרשים והראשונים על ברכת העשיה שנתבדך בה עולמנו.) טבע בסיסי זה, של יצירה ועשייה, יש לו "בטול", דהיינו חריג והפסק, בשבת ובשביעית. "כל ענין השביעה הוא בטול הטבע... שיש בכח בני' לצאת מן הטבע וזה אות השבת – בטול המלאכה" (שפ"א ויקרא 194, וע"ע שפ"א בראשית 11: בשבת ע"י הבטול שנתבטל הבריאה אליו ית'). "ובשמיטה היתה כל השנה שביטת הכל, שלא להיות טבועים תחת ההרגל והטבע". (שפ"א ויקרא שם וע"ע שם עמ' 190: "ענין שבת ושמיטה היא בחינת הבטול" ושם עמ' 191, 195 ולעיל פ' בראשית.)

השבתת מלאכת היצירה בשדה ובכרם נתפסת כבטול חוקי הטבע שנטבעו בראשית הבריאה, ואילו בפדשתנו מסופר פעמיים על בטול חוקי הטבע האנושי. "נסיונו של יוסף היה שלא כדרך הטבע, שהרי אמרו וכו' (כו"ר פ"ד י"ז): וינס ויצא החוצה – קפץ בזכות אבות שנאמר ויצא אותו החוצה וכו'; בזכות עצמותו של יוסף נקדע הים לישראל, הה"ד הים ראה וינס, בזכות "ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה". מורה על למעלה מדרך הטבע, וכך היה גם נסיונו של יוסף, "קפץ" שנתעלה למעלה מהטבע. ודייקו חז"ל ממה שנאמר "ויצא", והרי מספיק שיאמר "וינס החוצה", כמו שבדברי אשת פוטיפר נאמר רק "וינס החוצה", אלא "ויצא" מיותר לדרשה, ללמדנו כי העמידה בנסיון היתה בבחינת "ויצא אותו למעלה מכיפת הרקיע" – שלא כדרך הטבע, ולצורך זה נזקק לזכות אבות, וזה "קפץ" – מה שעלה בידו לקפוץ למעלה מדרך הטבע ב"זכות-אבות". ולכן מידה כנגד מידה "הים ראה וינס", כי כשם שיוסף יצא לגמרי מדרך הטבע כך גם הים נתבטל לגמרי ונעשה יבשה". (יבאר משה" בראשית עמ' תשל"א.)

בטול חוקי טבע הים תלויים בביטול חוקי טבע האדם הן אצל יוסף והן אצל נחשון נשיא יהודה. כך דרשו במד"ר (י"ג ד') "גודע ביהודה אלוקים", אלוקים גודע ע"י יהודה, כשקפץ נחשון תחילה לגלי הים, לפיכך ב"ישראל שמו", הגדיל הקב"ה שמו של נחשון בישראל, שזכה להקריב ראשון שנאמר בחנוכה הנשיאים "ויהיה המקריב ביום הראשון וגו'".

חזון הגאולה בדברי הרמב"ם - קיומה [הוא בטולה של הנהגת הטבע] של השביעית: -
 ה"מלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה... ובונה המקדש, ומקבץ
 נדחי ישראל... ועושין שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה" (הלכות מלכים
 פ"א ה"א)

הקב"ה פורס סוכת שלומו עליהם בביהמ"ק ולא כשהם תחת ידי הרשעים, ולכן
 הראה הקב"ה לזכריה נרות דמנורה שזה היה יסוד וקיום הבית". (שפ"א בראשית 192,
 יתכן שהתצמדה במראות זכריה בין היותים לאור, ההתאמה בין האור ובין הכלים ובין המטרה לבין
 האמצעים [אורות התשובה" פ"ו ו' הוא בטול הטבע הדמוי במשמעות מנורת זכריה, הוא החזון
 שהקדים את תקופת החשמונאים])
 אחד הניסים שאירעו מדי שבת במקדש היה בלחם-הפנים. "נס גדול היה נעשה
 בלחם הפנים, סלוקו כסדורו (כשמסלקין אותו עדין הוא חם, רש"י) שנאמר "לשום לחם
 חום ביום הלקוח" (יומא כ"א ע"א). מכאן יחודה של שבת-חנוכה שיש בה "רמז בתוך
 לחם הפנים, כי בחנוכה היתה חנוכה המזבח ששקצום היונים והיה נצרך לחך
 בקרבנות, ובשבת, ע"י ה"ב לחם, היה החנוך של השולחן". (פרי-צדיק בראשית עמ' 189
 וע"ע שפ"א וקרא 185.)

בשנת המרד החשמונאי וטיהור המקדש, התלכדו חנוכה המזבח וחנוכה
 המנורה וחנוכה השולחן ביממה אחת - ביום השבת שחל בכ"ה בכסלו, כך העלה
 בפלפולו האדמו"ר מאוסטרובצה "דרך השערה, ובינותי בספרים וראיתי בסדר
 הדורות דהיה בשנת ג' אלפים תרכ"א או תרכ"ב, ובצמח דוד כתב בפשיטות שהיה
 בשנת תרכ"ב, ולפי חשבון המולדות היה מולד תשרי בשבת, והיה ר"ה בשבת וכן
 כ"ה בכסלו בשבת, וב"ה שכוונתי לאמת וזה פלא". נמצא שבאותו יום שבת מופלא,
 כ"ה כסלו ג' אלפים תרכ"ב למנין שאנו מונים, התמקדו שני מאורעות
 שמשמעותם בטול חוקי הטבע, הדלקת המנורה שבסופה שמן המנורה לא כלה
 ועריכת השולחן שבסופו לחם השולחן לא יבש.

לכך קדמה אף התופעה של "גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" שגם היא
 ביסודה "בטול הטבע". אמונתם של החשמונאים בסיוע לבטול מגבלות הטבע
 התעמקה עוד יותר בהיות שנת המלחמה, שנת השמיטה. כך מפורש בספר
 החשמונאים א' ו' מ"ט: "לא היה להם שם אוכל להסגר בה, כי שבת היתה לארץ".
 (וע"ע שם נ"ג, ובמאמרו של ד"ר כהן בקובץ "שמיטה, מקורות, הגות, מחקר" עמ' 104, וב"מגילת בני
 אור ובני חושך". שנים עשר ירחי שביעות", ישראל רוזנסון, תשנ"ה עמ' 27.)

מעתה נבואה חשבון על האור המופלא העולה מנרות שבת ומנר החנוכה
 בנקודה שאנו עומדים בה, שהרי אף נר שבת יש בו, למעמיקים-המאמינים, עדות
 לכח בטול הטבע. כך למד רבי חנינא בן דוסא את בתו, כשאמר לחומץ, שהדליקו
 ממנו אור לשבת, ודלק והלך כל היום עד להבדלה. (תענית כ"ה ע"א, ושם בדש"י, מהרש"א,
 "ענין-יוסף", "ענין-יעקב", וע"ע בדברי ההסבר ב"פרי-צדיק" בראשית עמ' פ"ב וב"מכתב מאליהו" ח"א עמ'
 178.)

"אז אגמור בשיר מזמור חנוכה המזבח". שירת שבת נושאת חזונה ליום שכולו
 שבת (משנה, סוף תמיד), שירת חנוכה בלשון עתיד נאמרת "אז אגמור", ובפסגת-עתיד